

Az országos magyar izr. tanító-egyesület

ÉRTESITŐJE.

Megjelen havonkint egyszer.

Felelős szerkesztő: SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz
Klausal-utca 4. szám küldendők.
Szerkesztői iroda Sip-utca 12. sz.

Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-
egyesület.”

Előfizetési ár: Nem tagok számára
egész évre 2 frt.

Az egyesület tagjainak díjmentesen jár.

A nemzeti irányu olvasókönyvek lélektani oldala.

— — — — — (A fiu) nem szereti, kicsinynek érezni magát és térfiu szeretne lenni. Olyan férfiakat pedig, minőknek egyike a fiu szeretne lenni, nem látott (Herbart) a közelben, mivel a fiu férfi-eszményképének nem felel meg az, mi a jelenkori művelődés behatása alatt nevelkedett. Csak egyellenegy fajt talált hol ilyen anyagot keresni lehetett: a görögök classikai gyermekéveit.

Dr. Bartholomäi Frigyes eme szavai utalnak a Herbarték rendszere szerint szerkesztetett olvasókönyveknek lélektani támpontjára, okadatolják, hogy a jellemképzésre és szivnemesítésre nem alkalmasak valamely író eimeszülte elbeszélései, hanem történeti jellemek az emberiség gyermekkorából meritve, mivel ezek hü jellemek, éltek, harczoltak, így vagy úgy cselekedtek; de mindig emberi ösztön vagy megfontolás alapján, szóval: eredeti jellemek ezek; de a mesterkéltségekben előfordulók, csak másolt jellemek, melyekbe az író subjectivitásából is valami becsuszott, miért is a kivánt hatást nem gyakorolhatják.

Nem szükséges a tanulónak meséket a „kis Pista» vagy a „nyalánk Esztiről» nyújtani és a mese végén az erkölcsi tanulságot erőfeszítéssel levonni. Bövelkedik az ókor történelmi alakokban és eseményekben, melyek hatásukat el nem tévesztik a tanulón. Itt nem vagyunk utalva arra, hogy az erkölcsi tanulságot egy phrasisban levonjuk, rejlik ez az eseményben. Az csemény a történelmi alak természetes voltáju, ki kezeskedik arról, hogy a mese a »nyalánk Esztiről« is az?

A »Radó«-féle olvasókönyv vevzi anyagát a zsidók és a magyarok őselektől, alkalmazza tehát Herbart rendszerét felekezeti és hazánk viszonyaihoz. Főlesleges emliteni, hogy a zsidók és magyarok népéletének gyermekéveiben szereplő hősök és előfordult történelmi események ép úgy megközelítik a fiu férfi-eszményképét mint a görögök classikai gyermekéveiből meritett anyag.

Ebből folyik, hogy a »Radó«-féle olvasókönyv lélektani alapra fektetett rendszer szerint van előállitva, tartalma legközelebb áll a gyermek

szelemhez, anyaga bővelkedik események- és jellemekben, melyek szigorú lélektani igazságokat tartalmaznak.

A szellemi élet fejlődésnek van alávetve. Ezen fejlődés természetszabta törvények szerint folyik. Minden túlterhelés, minden ismeret, mely nem mint egy már elsajátított ismeret folytatása nyújtatik, gát a szellemi élet lefolyásában és zavarja a fejlődés szabályosságát. **Szükséges tehát, a szellemi táplálékot a lelki képességek fejlődési menetéhez alkalmazni, mint ezt a szóban levő olvasókönyvnél észlelhetjük, hol az anyag a gyermek szellemhez legközelebb áll és rendszeres összefüggésben marad.**

Az egyes olvasmányok elrendezése a koncentráló módszer szerint történt, így pl. a IV. osztálybeli olvasókönyvben a 7. és 8. 33. és 98. olvasmány.

(Téves tehát azon felfogás, hogy a könyv egy bibliai történet, egy magyarok történetéből és egy olvasókönyvből töredékekben áll.)

A koncentráló módszernek lélektani jogosultsága van, mint ez a következőkből kiderül:

Ha a növendéknek valamely ismeret töredékét nyújtánók, mely elméjében szilárd alapra még nem esnék, melyhez képzeteknek szálai még nem fűződhetnek, akkor csak azt érnők el, hogy ingó alapon nyugvó ismeretet sajátítana el magának, mely gyökeret nem ver, könnyen elillan és homályos, igen gyakran téves fogalmakat hagy hátra, mely körülmény igen veszélyes a szellemi élet fejlődésére nézve. Más lesz az eredmény, ha az egyik ismeret, a másik alapján nyújtatik; mert rokon képzetek, képzetsorok, fogalmak és ismeretek támogatják egymást és egy szilárd ingatlan egészszé olvadnak egybe.

A rokontartalmu olvasmányok, szellemileg földolgozva, kölesönösen kiegészítik egymást az ismeretkörben, az értelem világába helyezik a homályos fogalmakat, úgy hogy a rokon fogalmak egy szerves egészszé egybeolvadnak és az ismeret elsajátítását elősegítik, mely kiirthatatlan irással a már előbb fogékonynyá tétetett elmébe bevésődik, hol egy rokon ismerethez csatlakozik, evvel megbarátkozik, és a kört tágítja.

Olvasókönyveinknek azon jó oldala van, hogy anyaga köré a lehetőség határain belül a többi tantárgyakat, lehet csoportosítani.

Ezen előny lélektani jelentőséggel bír; mivel ennél fogva az olvasókönyv az elemi tantárgyak központi kapuja.

Ha a növendék ismeretköréből kiindulva, ezen kapun keresztül a többi tantárgyakra tervszerűen áttérünk, szerves összefüggésbe hozzuk az ismereteket, nem nyújtjuk elszigetelten az egyes ismeretek részeit, nem nyújtunk alapot nélküli töredéket, nem gyakorolunk szaktanítást, nem eshetünk az egyoldalúság hibájába és a modern pädagogia kifűzött elvét valósítjuk, mely szerint a tantárgyak összege a szó legszorosabb értelmében egy eszközzé válik, melynek segítségével egy általános cél felé törekedünk.

Olvasókönyveink egyengetik az utat a lehetőség határain belül a többi tantárgyakhoz. Ezen ut nincsen csak jelezve, hanem lélektani kiszámítással tervezve és egyengetve.

(Folytatjuk.)

Öregfy

A zugiskolák.

Nem ok nélkül vert fel sok port ezen szomorú ügy az országban; mert őszintén megvallva, roppant visszaélések történtek és történnek még most is az iskolatörvénnyel szemben: sok községben burjánzik még a ché-

der. De a legujabb mozgalom, ugy látszik, türelmes közoktatásügyi miniszterünket is kirántotta lethargiából, a mennyiben meghagyta az orth. közvetítő bizottságnak, hogy mutassa ki, mely községekben vannak az ugynevezett talmuathóra iskolák, melyek szerinte tévesen, zugiskoláknak tekintetnek.

Nem lesz tehát időszerűtlen ezen tárggyal kissé tüzetesebben foglalkozni, hogy orth. testvéreink tévedéseit kiderítsük és a haza java szolgálatába álljunk.

Az orth. községben általános azon anomália, hogy a tiz éves gyermekeket — értem, a hol rendes iskola létezik és ha ezen gyermekek esetleg a négy elemi osztályt bevégezték — az iskolától elszakítják, azokat egy külön melamedhez adják, hol egész napon talmuddal foglalkoztatják t. i. reggeli nyolcz órától egész esteli hét óráig. Magától értetődik, hogy az ily gyermekek a jámbor rebbe vezetése alatt a még gyengén megfogamzott tudomány alapelveiről leszorittatnak; sőt tapasztalásunk szerint ezen tulbozgóság az irva-olvasást is elfelejteni. Ezek és hasonló infézmények képezik a talmudthóra iskolákat, melyek nem is a községek, hanem egyes tulbuzgók által tartatnak fen; ezek volnának tehát azon talmudthóra iskolák, melyeknek létét megrendíteni nem szabad s melyeket, ugy látszik, a miniszter ur is meghagyni szándékszik. Nem-e a törvény egyenes arczulcsapása lap-pang itten? Távol legyen tőlünk, hogy a talmudtanítás kiküszöbölését akarnók; mi épen az ellenkezőt ohajtjuk, t. i., hogy a talmudtanítás a világi tantárgyakkal karöltve gyakoroltassék, hogy hasznos polgárokat nevelhessünk felekezetünk és hazánk diszére. Visszatérve ezen intézetek céljához, ki kell emelnünk, hogy a tanuló ifjak 13 éves korukban a világi tantárgyak megutáltatása után a jeschibába vándorolnak, a hol a megkezdett fonalat tovább sodorják, ugy annyira, hogy mikor onnan kikerülnek, az elvadult emberek egy bizonyos fájához tartoznak.

Kérdjük már most: melyek azon talmudthóra iskolák, melyeket a maguk megrögzöttségéből kimozdítani nem szabad?

Melyek azok, kik a szó szoros értelmében a zugiskola nevet meg nem érdemlenék?

Avagy megengedhető-e az, hogy csak ugy szemfényvesztőleg — ha, mint mondom, ez esetleg megtörténik — a gyermekkel a négy elemi osztályt elvégeztessük, azután a sötétség (?) örvényébe döntsük, hogy soha egy szikra világosság se férjen hozzá?

Hogy pedig ez eddig így divatozott, azt bemutatni feleslegesnek tartjuk. Ismerjük a törvény betűjét, de a miniszter ur ebéli elhatározását nem. Mi csak egyszerű kötelességünket véljük teljesíteni, ha egész nyíltsággal megmondjuk, hogy a talmudthóra iskolák a zugiskolákkal egyenértűek, ha e tekintetben a miniszter ur figyelmét felébreszteni akarjuk, ha azon óhajunknak adunk kifejezést, hogy a törvénynek kellő szigorral elég tétessék. Néptanítói tisztünkhöz illően jelszavunk ez: Mindenek fölött az igazság és minden fölött a haza.

Laufer Lajos.

Még egy szó tankönyveinkről.

Noha e tárgy már sokoldalulag megvitattott és az ehhez való hozzászólásokban nemcsak hiánya nem volt, hanem egész özönnel jelentek meg a vélemények kifejezései, mindamelllett bátorodom ez ügyet még egyszer megpendíteni, csakhogy azon különbséggel, hogy én ezuttal nem az olva-

sőkönyvekre, hanem bibliánkra nézve, akarok szerény megjegyzést tenni. A mi az olvasókönyveinket illeti, ezek a bírálatot sikeresen kiállották s daczára annak, hogy frisében itt-ott panasz, észrevétel felmerült, most már egyhangulag kitünőknek nyilváníthatjuk azokat, a mit pedig annál is inkább, minthogy az elégtelenség csak tájékozatlanság, részint elhamarkodottságnak kifolyása volt. Most azonban, tudom, hogy másképen gondolkoznak felölök mindazon tisztelt kartás urak, kik e könyveket iskoláikban már meghonosították és azok tartalmával behatóbban foglalkoztak.

Nem így van ez a bibliánkkal. Itt is mielőtt árnyoldalait kideríteném, megvallom, hogy úgy a zamatos, — magyar fordítása, mint külső kiállítása nem hagynak kívánni valót hátra és csak az az árnyoldala van, hogy háftorákkal és pedig magyarra fordított háftorákkal nincsen ellátva. Ilyen alakban ez csakis mint tankönyv és csakis az iskolában használható, holott meg vagyok győződve, hogy ha az kiegészítették, azt a felnőttek is szívesen megszereznék, mi nemcsak egyletünknek lenne anyagilag előnyére, hanem még a magyarosodás is lényegesen előmozdítatnék és mi a legfőbb, hogy növendékünk, midőn máftirnak felhivatjuk — mint ez nálunk és valószínűleg még sok más községben szokásban van — saját bibliájából gyakorolhatná és olvashatná fel a háftorát.

Igy pedig hajhászni kell háftorás könyv után, még akkor is midőn az illető Thora-rész — 40 kros könyv — kezében van. Ez az én szerény nézetem.

Befejezésül bátorkodom e helyen még közzé tenni, hogy a helybeli „Veres-kereszt” fiok egylete az idén is állított karácsonfát, mely alkalommal 38 szegénye iskolás gyermek-vallás különbség nélkül — szép és jó téli ruhával, valamint csemege — ételekkel ellátatott.

Az egylet élén álló Tek. Németi György és Dr. Reisz Adolfné urhölgyek, kik az egylet felvirágoztatása körül buzgón fáradoznak s kik helységünkben e szép és nemes szokást meghonosították, fogadják e helyen is az örömteljes iskolások nevébe a legforróbb köszönetet.

Siklós, 1884. január hó 24-én.

Kellner Ignác
néptanító.

Határozati javaslat.

Az orsz. izr. Tanító egyesület kiadványai érdekében.

— Az egyesülés korát éljük. A társadalom minden rejtegein egyesülnek a közjó, a nemes előmozdítására de szövetkeznek egyszersmind saját helyzetök javítása czéljából is. A hóni izr. tanítóegylet e tekintetben sem maradhatott hátra. Az országos izr. tanítóegylet megalakult s áldozatkészséggel képviseli az izr. tanítóegylet minden alkalommal; némi hiányok pótolására az alakulandó vidéki körök hivatalosan lesznek. Az orsz. izr. tanítóegylet kiadványai korszakot alkotnak az izr. hitf. iskola történetében, nevezetesen a biblia fordítás, a szidur, az egylet által kiadott olvasókönyvek. Az olvasókönyv nagy fontossága a népoktatásnál kitűnik abból is, hogy ezen kérdés a III. egyetemes gyűlés közönségét igen komolyan foglalkoztatta, az idő szűke miatt pedig nem lévén eldöntve, a vidéki egyletek figyelmébe ajánlatott. E szerint bátorkodom czélunkhoz mértén az olvasókönyvek közt szemlét tartani, illetve az egyleti olvasókönyvet tárgyilagosan megbeszélni. — A népiskolában

gyökeredzik az oktatás Istenben, természetben s gyakorlati életben, továbbá mivelje ez a gyermek kedélyét, eszét is. — Nagy tetszéssel fogadtatott a Nm. közokt. Ministerium tanítói körökben is azon intézkedése, mely elrendeli, hogy a realisme nevezetesen a népiskola első 4 osztályában az olvasókönyv alapján, az V. VI. osztályban pedig azon gyermekeket tekintve, kik a népiskola elhagyásával a gyakorlati életbe lépnek, az olvasókönyvtől elválasztva taníttassék.

Az 50 és 60-as években divatos, Sprach- u. Lesebuch németellenes tendenciát követel; a különben jeles Gáspár-féle olvasókönyv leginkább hitfelekezet nélküli iskoláknak van szánva, a hitfelekezeti elemet akaratosan ignorálja, az izr. hitfelekezeti iskolában létjogosultságra igényt nem tarthat ez idő szerint. Az egyleti olvasókönyv a hitfelekezet, a pädagogia s a honi viszonyok igényeinek tökéletesen megfelel. Elrendezése bizonyítja, hogy hitfelekezeti iskolába való; az első szakaszban főszűlyt fektet a bibliai anyagra. a könyv szűksége, a tanító mindene az iskolának az ő dolga leend, a hamisítatlan eleven bibliai szót nevelészetben is felhasználni. (l. Gräser, Herder stb.)

De nemcsak a bibliai olvasmányok, hanem a II. szakaszban foglalt pompás mesék is alkalmasak a gyermeki kedély mívelésére. Az olvasókönyv koronáját pedig a harmadik szakaszban irt olvasmányok (l. II. oszt. „a hazai népeletből“) teszik. Ezek nem egyebek mint rationalis szemléleten alapuló a honi nép életéből meritett legelevenebb képe (l. a m. k. közokt. minist. által kiadott képeit.) A IV. szakasz tárgyalja már (a II. osztb. olvasókönyvben) genetiai tanmódon a természet legfontosabb képviselőit, melyek a gyermeket leginkább érdeklik.

Ha végre megfontoljuk, hogy az egylet által kiadott olvasókönyvben (III. IV. oszt. főképen a honisme legfőbb mozzanatait a gyermeki felfogáshoz megfelelőleg kezeltetnek, joggal reményelhetjük, hogy a felvidék hazafias izr. tanítószág a f. é. márczius elején megjelenő új kiadást örömmel üdvözölni fogja annál is inkább, miután a közp. választmány illetőleg a szerkesztői bizottság a tanítószág idevágó jogosult észrevételeit szivesen tekintetbe veendi majd.

Donáth Ármin

az orsz. izr. tanítóegylet választm. tagja.

Az Eötvös-alap pályázati hirdetése.

Az Eötvös-alapot gyűjtő központi bizottság alapszabályainak értelmében az 1883-ik évben befolyt kamatok, kegyes adományok s a rendes tagok évdíjainak feléből, valamint a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltósága által utalványozott 1500 forint államsegélyből (összesen 3250 frtból) 1 kétszáz forintos és 22 egyszáz forintos ösztöndíjt, továbbá 4 egyszáz forintos és 9 ötven forintos segélyösszeget alkotott s ezennel felhívja az ösztöndíjakra és segélyösszegekre jogosan igényt tartható egyéneket, hogy a jótétemények elnyerése céljából az „Eötvös-alap“ központi gyűjtő bizottságához intézendő folyamodványukat Luttenberg Ágost bizottsági titkárhoz (Budapest, Deáktér 3.) legkésőbb f. évi május 10-ig küldjék be. Ugyancsak az Eötvös-alap gyűjtő bizottságához intézendők az Eötvös-alap intézményével szoros kapcsolatban álló Lederer Ábrám, Órley János és Békey Imre-féle alapítványok jótéteményeinek elnyerése céljából benyújtandó folyamodványok is.

Fzen jótéteményekért pályázni szándékozók a következőket vegyék figyelembe:

1. A magyarországi néptanítók országos Eötvös-alap intézménye, valamint az ezzel szoros kapcsolatban álló alapítványok ösztöndijaiban és segélyösszegeiben egyedül csak azon magyarországi népoktatási intézetekben működő nevelők, kiseddóvók, tanítónők, tanítók és tanárok gyermekei, illetőleg özvegyei, árvái avagy keresetre képtelen nyomorék utódai részesülhetnek, a kik az Eötvös-alap intézmény rendes tagjaiul beiratkoztak s az intézmény központi pénztárába az egy forintos évdíját rendesen beszolgáltatták. Állomás nélkül levő, elnyomorodott tanítók is csak azon esetben tarthatnak igényt az Eötvös-alap segélyösszegeire, ha annak rendes évdíjikkal való támogatását el nem mulasztották.

2. Az egy kétszáz forintos és az első 6 egy száz forintos ösztöndíjakra a hazai egyetemeken tanuló azon ifjak pályázhatnak, a kik az Eötvös alap jótéteményeire az első pont értelmében jogosan igényt tarthatnak.

3. Tizenhat egyszáz forintos ösztöndíjra pályázhatnak akadémiákon, tanító- és tanítóképző intézetekben, a középtanodák 4 felső osztályaiban, a polgári iskolák 5-ik és 6-ik osztályaiban taauló azon növendékek, kiknek szüleiik vagy övéik az Eötvös-alap intézménynek rendes tagjaiként az évi járulékokat pontosan beszolgáltatták. E pályázatból az ezen potban fel nem sorolt azon tanintézetek növendékei sincsenek kizárva, a melyek tanulóiktól a fölvételnél megkövetelik, hogy a középtanodák vagy polgári iskolák négy első osztályából bizonyítványokat mutassanak fel.

4. A 4 egyszáz forintos és 9 ötven forint segély összegért folyamodhatnak azon keresetre képtelen szegény sorsu tanítók, tanítók özvegyei, árvái avagy keresetre nem képes nyomorék utódai, a kik az első pontbani föglaltak értelmében az Eötvös alap jótéteményeit igénybe vehetik.

5. Az ösztöndíjakért folyamodók mellékelni tartoznak a) 1882|3 tanévről szóló iskolai bizonyítványokat, b) a jelen tanévről szóló iskolai bizonyítványt s az illető tanintézet tanári karának ajánló levelét, c) származásukat igazoló anyakönyvi kivonatot d) azon iskolai hatóságnak és tanterületnek avagy tan. egyletnek ajánló levelét, a melyhez szülei tartoznak, illetőleg tartoztak, e) azon okmányt, mely igazolja, hogy övéik az Eötvös-alap intézményébe a járulékot rendesen fizetik. Ezen okmányért illetők egyenesen az Eötvös-alap pénztárnokához, Örley János igazgató urhoz fordulható. Az ösztöndíjakért folyamodók folyamodványaik beküldésére az illető tanintézet igazgatóságát kérik fel.

6. A segélyösszegért folyamodóknak a következő okmányokat kell mellékelniök: a) Szegénységi bizonyítványt, az illetékes iskolai hatóságnak és valamely tanítói egyesületnek vagy területnek ajánló levelét, az Eötvös-alapra történt fizetéseikről szóló okmányt, melyért az alap pénztárnokához fordulhatnak. A segélyösszegért folyamodók folyamodványaik beküldésére kérik fel az illetékes egyházi vagy királyi tanfelügyelőségeket.

7. Alapszabályaink értelmében az Eötvös-alapösztöndíjai és segélyösszegei a különben jogosultaknak nemzetiségi és felekezeti különbség nélkül fognak oda ítéltetni f. évi június 1-én a III. egyetemes tanítói gyűlés végrehajtó bizottsága által. A folyamodók az eredmény felől haladéktalanul értesítettetni fognak az Eötvös-alap gyűjtő bizottság elnöksége által.

8. Az Eötvös-alap jótéteményeiért folyamodók közül azok, a kik 1876-tól fogva rendesen befizették évdíjaikat, hasonló minősítvén mellett előnyben részesülnek. Ezen előnyben részesülnek azok is, kik az elmulasztott fizetéseket utólagosan legkésőbb f. évi április 1-ig pótolják.

9. Oly egyének, kik e pályázat kihirdetése után lépnek az Eötvös-alap intézményt fentartó rendes tagok közé, a jelen 1884. évben még nem számíthatnak az intézmény jótéteményeire.

10. Az Eötvös-alap intézménnyel szoros kapcsolatban álló egyezer forint Léderer Ábrám és Örley János-féle alapítványok egy évi kamatait 50—50 forintot, a fentebbi ösztöndijakért folyamodók közül azok fogják a jelen évben megnyerni, a kiknek azt az alapítók, az osztóbizottság javaslatának figyelembe vételével oda fogják itélni.

11. A Békey Imre-féle 500 forintos alapítvány 30 forintnyi évi jövedelme fölött pedig az alapító levél értelme szerint úgy intézkedik az Eötvös-alap jótéteményeit osztó bizottság, hogy a segélyösszegekért folyamodók ügyiratait bemutatja Nsgs. Békey Imre kir. tanfelügyelő urnak, a ki a folyamodók közül kijelöli azon egyéneket, kik helyett az Eötvös-alap évdijait a Békey Imre alapítvány jövedelméből fogja ezentul az Eötvös-alap pénztárába befizetni.

12. Azon esetben, ha az Eötvös-alap új alapszabályai f. é. május 10-ig a magas kormány által megerősítetnék, az ösztöndijak és segélyösszegek kiosztását f. é. aug. hónap 20. napján fogja a II-dik orsz. tanítói gyűlés által kiküldött Eötvös-alapügyi országos bizottsága eszközölni.

Budapest, 1884. február 2-án.

Péterfy Sándor
elnök

Léderer Abrahám
alelnök

Luttenberger Agost
titkár

Örley János
pénztárnok (Ősz-utczai népiskola)

Levelezés.

Nagyvárad, 1884. febr. 15-én.

A helybeli orthod. izr. hitközségi népiskola, mely intézet mindinkább virágzásnak indul — nov. hó 25-én megható ünnepély színhelye lön. Még nincs épen egy éve, hogy iskolaszékünk indítványára és főt. Fuchs Mór rabbi ur meleg pártfogása mellett egy szegény tanulókat ruházó egyesület «Malbis arumim» név alatt alakult. Tagsági díj hetenkint 5 kr. — Ezen nemes eszme közönségünk körében oly élénk visszhangra talált, hogy az egyesületi tagok száma már a 400-at közelíti meg, és az egyesület évi bevétele a 900 frtot meghaladja. Az egyesület első ünnepélyes kiosztását már f. é. május 25-én eszközölte amidőn ugyanis 36 szegény tanuló láttatott el tisztességes nyári öltönnyel. Akkor mint az egyesület első ténykedése a kiosztás a legnagyobb ünnepélyességgel történt amiről annak idején a lapokban is volt említés.

Most a keményebb időszak beálltával az egyesület fontosabb és nehezebb feladatának megoldása előtt állott, t. i. a számos szegény tanulót meleg téli ruhával ellátni.

E feladatának felelt meg nevezett egyesület decz. hó 25-én, amidőn u. i. 42 ruházatlan tanulót ruházott tetőtől talpig tartós, jó téli ruhával. Most már nem történt ez ugyan nagy ünnepélylyel összekötve, mindazonáltal lélekemelő látvány volt e nagy gyermekereget látni, midőn az egyesületi gondnok vezetése alatt a ruhatárból mint kicserélve az iskolába vonult. Ezen kívül az egyesület még a városi iskolákba járó 35, szegény izr. tanulót látott el a szükséges tankönyvekkel. Nem tartom érdektelennek mindezt nyilvánosságra hozni már csak azért sem, hogy szélesebb körök lássák,

mily nagyot, szépet és nemeset lehet minden megerőltetés nélkül az erők tömörülése által, ott hol erre az ügybuzgó figyelmeztetés nem hiányzik, kivívni.

Alkalmilag említést kell tennem, miszerint f. hó 29-én iskolánk növendékei és tanító-testülete szintén ünnepelt, amennyiben, derék, ügybuzgó kartársak Gábel Jakab igazgató-tanító úr születése napját ülte meg. A tanító ifjuság igen szép ovációban részesíté ünnepeltet. Ez azért tartom megemlítendőnek, mert Gábel úr, Schön kartárs üdvözlő szavaira a zsidó tanító kétszeresen súlyos feladatáról és a tanítók közti kartársi viszonyról oly nézeteket nyilvánított, melyek megérdemelnék, hogy szélesebb körben is megismertessenek és megszívelésre találjanak. A t. szerkesztőség engedelmével e beszédet elvi fontosságu tartalmánál fogva szives felhasználás végett beküldöm. (Legyen szives! Szerk.)

tisztelettel
Stein David

Nagykálló 1884. febr. hó 10.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Elöttem fekszik egyletünk tagjainak névsorozata az 1883. évről. 263 rendes tagunk van. Hazánk zsidó néptanítóinak alig 13—14% belátja, elismeri az egyesülés üdvös voltát, 86—87% nem! Szomorú tapasztalat, de igaz. Afrika és Polynésia tengő állapotban lévő vad hordák belátják az egyesülés szükségét: «egyesült» erővel védelemzik magukat megtámadók ellen; suszterek, szabók, kádárok, borbélyok, stb. tömegesen alakulnak egyletté megtestesítendő a «Nagy magyar» üdvös eszméjét: hazánk zsidó tanítóinak 86—87% nem! Pedig az eszme nem új, a cél nem ismeretlen, az intentiót látják.

Hát miért nem csoportosulnak azon szent zászló alá, melynek felirata: „segély, humanitás» «védelem»? Ki szorul még jobban és gyakrabban segélyre, humánitásra, védelemre, mint a zsidó tanító?

86—87%₀-a hazánk zsidó néptanítóinak beteg; közönykórban szenved és ez a legveszélyesebb betegség! Igaz, az embernek szabad akarata van, kiki kénye-kedve szerint cselekedhetik, ha cselekedete a fennálló törvényekkel és a társadalmi erkölcs rendjével összeütközésbe nem jő. Ha tehát valakinek tetszik beteg lenni, teheti, de csak akkor és úgy, ha ezen luxus-betegség által másra kár, vesztesség és hátrány nem háramlik. Már pedig, ha visszavonulnak ezen egyesülés szent zászlójától, az által első sorban maguknak, családjuknak, másodsorban pedig kartársaiknak ártanak.

Tehát ethikai szempontból sem szabadna egyetlenegy zsidó tanítónak egyesületünk kötelmeiből kimaradni.

Sok «pro» és «contra», üdvös és kevésbé üdvös, kivihető és kivihetetlen eszmét penditettek meg, szőnyegre hoztak egyesületünk tagjai az «önsegély» módjának mikénti megtestesítésére. Nem érzem magamat hivatva, és nem is célom ezen eszméket, indítványokat és tervezeteket bírálgatni. Az élet, a tapasztalat arra tanít bennünket, hogy a mi nincs, az iránt lelkesedni nem lehet, és a ki egy fillért nem akar áldozni saját javára, attól nem várhatunk forintokat felebarátja nyomorának enyhítésére. Már pedig anyagi áldozat nélkül az «Önsegély» magasztos eszmének megszületése lehetetlen.

Az egyedüli mód és eszköz annak elérésére: minden zsidó tanító hazánkban tekintse és tartsa szent kötelességének egyletünk kebelébe magát fölvetetni. És ha elérjük, hogy egyletünknek 1500—1800 tagja lesz, és

ha ezen 1500—1800 tagjának mindegyike szent kötelességének fogja ismerni az egylet érdekét, szellemi és anyagi oldalát testestől, lelkestől pártolni; akkor, de csak akkor az «Önsegély» institúciója is meg lesz. Ez a szerény véleményem és óhajom. Nem új, nem frázis. Nem is akartam újat és frázisokat mondani. Hazánk zsidó néptanítóinak nagyobb részét a közöny és indolentia tartja és ringatja léthargiába. Volt alkalmam Mármaros, Ugocsa, Szathmár, Középszolnok, Doboka, Kolozs megyékben oly kartársakkal megismerkedni, kik azt sem tudták, hogy létezik hazánkban »Országos Magyar izraelita tanító egyesület.« És ha egy némely tudta is, nem volt tisztában annak intenciójával. T. olvasóim közül egy némely mesének fogja tartani állításomat, pedig tapasztalt tény.

Az orsz. m. izr. t. egyesület által kiadott tankönyvei közül egyik másik ha nem is a legkitünőbb, de mindenesetre, és azt határozottan merem állítani, hogy kiállja a versenyt. És mit tapasztalunk? 100 zsidó iskola közt 99-ben nem használják azokat. Vajjon miért? Az illető tanító maga se tudná megmondani az okát. Egy kollegát kérdeztem — ismét száraz tényre hivatkoztam, a diskretia tiltja a név és hely megnevezését — miért nem használja az egylet olvasó, biblia, ima könyvét stb.? «A könyvtárban ez volt, hát ezeket vétettem tanulóimmal.» volt a lakonikus felelet. Annak a könyvárusnak 1—2 héttel előbb meghagyni, hogy ezeket rendelje meg: azt az indolentia, a közöny nem engedi.

Hasson tenát az egyesület oda — és első sorban a közp. választmány, hogy hazánk minden zsidó tanító megismerkedjék egyesületünk és annak céljával. Szerezzen meg a zsidó néptanítók névsorát és működésök helyét; küldjön mindegyiknek meleg hangon az egylet minden oldaláról megvilágító felhívást; tekintse az egylet mindegyik tagja elmulaszthatlan kötelességének megyéjében, vidékében az egyletnek tagokat szerezni. A gyermeket meg kell győzni, hogy az orvosság jó, hasznos, csak vegye be! — Nem szükséges, erre a célra külön járás-körökké alakulni, az csak államot az államban képezve és inkább ártana az ügynek, mintsem használna. Kevesen vagyunk, szétszórva a szélrózsa minden irányában, ez tehát egyuttal kivihetetlen is. De az erős akarat, az ügy iránti buzgóság egy testté összefűzhet bennünket. Ez a test legyen az országos magyar izr. egyesület.*) Hogy az így legyen, adja az Ég!

Maradtam N.-kállóban 1884. febr. hó 10-én.

A tekintetes szerkesztő ur

alázatos szolgálója
Kuti Zsigmond
igazgató-tanító.

S.-A.-Ujhely, 1883. évi decz. 16-án.

Az emberszeretet a legdicsőbb erények egyike. Szeretni embertársunkat a legmagasztosabb lelki tulajdon. Akiben valódi emberszeretet nincs, az nem képes a közjóért lelkesülni, mert csak egyeseket vesz tekintetbe, de a nagy egészet, az emberiség nagy tömegét, megveti. Ezen valódi emberszeretet hozza magával, hogy az igazi emberbarát, a hol és kivel jót tehet, jót tesz. Ezen erényen alapszik a sok jótékony egyesület, melyeknek tagjai egyéb jutalomra nem számítanak, mint az öntudat által nyújtandó lelki öröme. Ilyen jótékony egyesületek a helybeli izr. hitközségben is vannak, melyek között a 8 évvel ezelőtt Singer Izrael ig. tisztelt kartársam és általam létrehozott „s.-a.-ujhelyi szegény izr. iskolázó

*) Lelkes szavait mi bizonyosan figyelembe vesszük, csak mások is tennék azt!

Szerk.

gyermeket segélyző-egyesület“ első rangu helyet foglal el. En ezen egyesület felséges eszméjét, még több évvel ezelőtt a „Zemplén“ czimű helybeli lap utján minden alkalommal fölkaroltam, mert nem kételkedtem, hogy községünk minden iskolabarátja sietni fog leróni kötelességét oly intézmény iránt, mely **szegény gyermekeink rendes iskoláztatását czé ozza.**

Örülök, hogy ebbeli reményemben nem csalatkoztam. Ezen egyesület 8 évi fennállása óta összesen kiosztott **265 frt 61 krért iskolakönyveket és 2001 frt 63 kr. értékű téli ruhát és lábbelit.** Ez idén kiosztatott 45 pár csizma, 27 téli kabát, 20 nadrág, 41 ing és 38 frt értékű iskolakönyvek. Ezen kívül **Grünbaum Simonné** urhölgy egy pár új téli csizmát ajándékozott egy leánytanulónak. A ruhakiosztás f. hó 13-án d. u. 2 órakor az izr. iskolában ünnepélyesen ment végbe. Ezen ünnepélyen, melyen hitközségünk legelőkelőbb tagjai megjelentek és melyet tek. **Hlavathy János** városi képviselő ur is megtisztelt látogatásával, mindenek előtt dr. **Nagy Ármin** egyesületi elnök ur a jelenlevő egyesületi tagokat üdvözölvén, az egyesület magasztos és nemes czélját és törekvését egy rövid, de igen szép beszédben kiemelte. Erre következett az ünnepély legérdekesebb és legmeghatóbb mozzanata: **Wolf Jakab** ur, az egyesület ügyét lelkesen fölkaroló, ügyes pénztáros és **Schön Mór**, az első osztály tanítója által véghezvitt **ruhakiosztás.***) Az öröm, melyet a ruhátlan szegény gyermekek élveztek, midőn rongyaikat új ruhával váltották föl — sok jelenlevő szeméből örömkönnnyeket csalt Megható volt látni, midőn a megajándékozott gyermekek egyike — **Kondor Ignác** t. kartársam egyik tanítványa — hála és örömtől sugárzó arczczal mélyen megindított lelkéből szegény iskolatársai nevében háláját fejezte ki az egyesületnek, hogy szánandó helyzetökben segélyökre sietett. — A ruhakiosztás után **Friedlieber Albert** iskolaszéki elnök ur néhány talpraesett szóval jó magavisetetre és szorgalomra intette az egyesület pártfogásába vett gyermekeket, mert — mondá — az egyesület az általa segített gyermekekből a nemzetnek, a hazának életrevaló polgárokat akar nevelni.

A s-a.-ujhelyi szegény izr. iskolázó gyermekeket segélyző egyesület 8 évi működése bizonyítja tehát, hogy a felebaráti szeretet filléreivel ropant eredményeket lehet társulatilag előidézni. Hisz ez egyesületet nagyrészt a 10 krajczárnyi havi járulékok képesítették oly nagyszerű segélyezésre! Azért (ismétlem, a mit e lapokban egyszer már indítványoztam) azt hiszem, hogy minden izr. községben igen könnyen lehetne létrehozni ilyen segélyző egyesületet, csak legyen ember, ki e magasztos eszme terjesztője legyen. Mondanom sem kell, hogy legelső sorban a tanító kötelessége, hogy saját községét az ilyen egyesület életbeléptetésének nyerje meg. Mindenütt akadnak az eszme valósitása iránt buzgalmat tanusító férfiak, kik őt támogatni fogják.

Knopfler Sándor.

Hidalmás, 1884. febr. 25-én

Tekintetes szerkesztő ur!

Rendesen minden kezdet nehéz, de ám az is elismert tény, hogy minden fáradságos dolog is megtermi gyümölcsét.

Alig van még éve, hogy Hldalmáson létrejött a magasztos czélú «Oser Dálim» egylet (OSER DALIM CHEVRE) s már az egylet pénztára oly kedvező viszonyok között van, hogy 1883. oktob. 15-én ruhakiosztási

*) A szegény leány tanulók közt Goldberger Ernesztin és Schor Mariska kisasszonyok a leányiskola derék tanítónői osztották ki a ruhát.

ünnepely lett a hidalmási izr. iskolahelyiségében ehendelve, mely alkalommal két szegénysorsu árva gyermek téli ruhadarabokkal s tankönyvekkel láttatott el.

Milyen megható perczek voltak azok a jelenlevőkre, de annál inkább a szegény árvákra, midőn őket az egylet, jótékony célja által a végső nyomortól is megmenti s módot nyújt nekik, hogy tanulhassanak s kiképezve majdan a társadalomnak hasznos tagjai s hazánknak hasznos polgárai lehessenek.

Az egylet tisztviselői közül kik annak létesítésén fáradoztak, méltányosságban részesülhetnek első sorban az egyleti elnök Panetti Sámuel főrabbi, ki minden lehetőt elkövetett az egylet felvirágzása ügyében, aztán pedig a választmányi bizottság; mert bizony, mint minden kezdet sok ellenségeskedésnek van kitéve, ugy volt azzal itt is az egylet, de hála a gondviselésnek minden ellenség elnémult s jelenleg virágzik az egylet.

Nagyon találós ide bölcs Dávid ama jeles mondata: Szégyeljük meg és borzadjanak mind az ellenségeim, s szegényökben térjenek magukba bár egy pillanatra s lássák az egylet áldásos működését.

Berkovits Károly
egyleti jegyző.

NEUMANN JÓZSEF

F. hó 23-án halt meg felejthetlen társunk Neumann József és ezzel egy kínos epizódokban gazdag de örömeiben oly szegény élet befejezést nyert. Neuman József 1836. Baghon (Pestmegye) született. Szülei igen vagyonosak voltak és amellet oly általános tiszteletben és szeretetben állottak falujokban, hogy midőn az 1848-ki mozgalmas időkben holmi socialisticus és comunisticus tendenciák kezdtek érvényre jutni és sok helyütt a zsidók vagyonát szabad prédának tekintették, egész Bagh községe baltákkal és vasvillákkal felfegyverkezve védelmezte meg szeretett Márton zsidájának vagyonát.

Szüleitől az általános tiszteleten kívül még szép vagyont is örökölt, de szerencsétlen viszonyok következtében vagyonát elvesztvén, a tanítói pályára lépett, melyre emberszereteténel és daczára a sors csapásainak derült világnézeténél fogva leginkább volt hajlandósága.

A boldogult testestül-lelkestül néptanító volt, néptanító a szó legszebb értelmében. Különösen melegen érző szive volt azon kartársai irányában, kiket embertelen községek sokszor a legcsekélyebb ok nélkül elbocsátani akartak. Ilyenkor minden követ mozgásba hozott, hogy az illető községeket embertelenségök tudatára hozza és ha ez nem használt, addig lötött-tutott a tanfelügyelőséghez mig eredményt fel nem mutatott. És milyen boldog volt akkor.

Oly annyira szerette hivatását, hogy midőn a szörnyű betegség előjelei már mutatkoztak nála, még eljárt az iskolába tanítani, pedig oly nehezzé esett neki! Csak midőn a hitközség látta, hogy már képtelen tovább tanítani, elhatározta, hogy egy évre teljes fizetéssel felmenti a tanítás alól. Végtelen szomorúsággal töltötte be ezen nemes elhatározás. Sokkal lelkiismeretesebb volt, mintsem hogy azon tudat, hogy kegyelem kenyeret eszik, nem töltötte volna el szomorúsággal. November első napjaiban ágyba dőlt,

és azt többé el nem hagyhatta. F. h. 23. éjféli utáni egy órakeres csendesen szenderült el a jobb létre.

Legyen neki a föld könnyű!

Temetése roppant részvét mellett ment végbe. A halottas háznál Főtisztelendő Dr. Rosenberg Sándor hitszónok ur meghatott hangon ecsegett a boldogult elvülhetlen érdemeit iskolánk körül és azután így folytatta: »Kinek koporsója fölött, gyászoló hallgatóim, egy borzasztó, sziveket megrendítő rémkép lebeg; a néptanító még mindig inséges és nyomorult életsorsának rémkepe, mely minden emberségesen érző keblet égő fájdalommal eltölt. Ime itt fekszik előttünk nehéz lelki gondok és súlyos testi kínok által összezuzott porhüvelybe egy zsidó tanítónak, ki ifjú korától fogva számos éveken át a gyermekoktatás és nevelés szent, de életet felémészítő szolgálatában becsületes napszámosként kitartóan munkálkodott; ki arca véres verejtékében fáradatlanul iparkodott drága magzatinkat »b' czelem elauhim» Isten képmására beszélő, gondolkodó és nemesebben érző emberekké nevelni; ki már betegen erejéből kimerítve elhagyta naponta az iskolát, hogy példányszerű családfőként forrón szeretett hitvese és gyermekei számára újra meg újra megfeszített vasszorgalommal csak az elegendő kenyeret, a mindennapi szükségletet fedezhesse. És most keserves pályafutásának gyászos végén »Zu thauru, w' zu sz'choróh» mi az ő szent munkálkodásának jutalma? Minő öntudatban lehelte ő ki e földön annyit fáradozott és nélkülözött lelkét? Azon minden hűséges családtyát gyöttrő tudatban, hogy a szegénység átka, a koldusbot az, a mit ő örökségül hátrahagyhat a beteg ágyhoz lánczolt özvegye és 4 kiskorú gyámoltalan árvájának! Vajjon, gy. h. nemde egy borzasztó, sziveket megrendítő rémkép ezen látvány, mely előtt a humanitás geniusa is szomorkodva leplezi el arcát, mely a jelenkori emberi társadalmon — daczára, hogy nagyon becsülő a nevelés és művelődés munkáját — egy igen sötét erkölcsi foltra mutat, méltán szemére hányva neki, hogy az oly hálás elismerés és tiszteletre méltó néptanítók osztálya nemcsak anyagilag, de még erkölcsi állásukat és tekintélyüket is illetve nagyon, de nagyon szomorú helyzetben van. A vad, darva pogányság ősi korában az volt a közmondás: »kit az istenségek gyűlölnék, azt tanítónak teremtik.» Szomorúan jellemző egy közmondás az a szivtelen pogányságra nézve; ámde gy. h. tegyük csak kezünket szivünkre, és valljuk meg nyíltan itt e szegény tanító koporsója mellett, hogy a mi büszke felvilágosodott 19-ik századnak végső évtizedeiben, midőn oly sokat irnak és beszélnek a humanizmusról, az ember-szeretetről, még mindig nagyon is jogosult ezen ősi pogány közmondás — és miért? Azért, mert a jelenkori emberi társadalom hidegen gondolkodó, kutató és számító szelleme felemelkedett ugyan már a cultura magaslatára, de a szent kötelesség és áldozatkész feladatok teljesítésére hivatott meleg szive még korántsem érte el az erkölcsiség isteni magaslatát. Azonban, ily rettentő halálessel szemben, vigasztál engem azon lélekemelő meggyőződés, hogy az én drága áldozatkész kitközségemben sohasem volt és sohasem lesz oly jogosult ama pogány közmondás, mivel az én hitközségem eddig is szüntelen valósította és még tovább is valósítandja az egy jóságos Istent hirdető zsidóságnak eme közmondását: »Al tig' u bimschicháj u' vinviáj al toréu — elu m' lamdeh hatinaukesz» Ne nyuljatok durván felkentjeimhez, ne bánjatok rosszul, háládatlanul prófétáimmal; ezek — mondják ős bölcseink — a mi ártatlanul felserdülő flaink és leányaink tanítói, kik mint a próféták a haza, a községek és családok reménységeit, jövő virágzatjait és létalapjait biztosítani törekedik. És ezért, erősen hi-

szem, hogy az én hitközségemben élő derék szülők, kiknek gyermekeit ezen megdicsőült tanító és oly önmegtagadóan oktatta és nemesítette, segítő és támogató hálájukat lefogják róni az ő nyomorultan hátrahagyott özvegye és árvái iránt a miért az «Av j' szaumim v' dajon almonausz» őket dusan megáldani fogja.

Ez legyen a ti vigasztalástok is, oh ti oly példányszerű atyától megfosztott gyermekek, rendületlenül ragaszkodva a hithez, hogy él még számatokra egy atya, a jóság és Igazság Istene az égben, kit bizonyosan utánozni fognak nemeslelkű emberek itt e földön, ahol ti most mindenekelőtt édes jó anyátok felépüléseért ájtatosan imádkozzatok. Ez legyen a te vigasztalásod is, te megdicsőült tanítói szellem, hogy nem lesznek egészen elhagyva, nem lesznek éhségnek és nyomoruságnak kitéve a tieid, kiknek nevében fájdalmas végbucsut veszek most tőled, valamint a téged gyászoló hitközséged nevében is, melynek te hűségesen szolgáltál és végre szerető kartársaid nevében, kik velem együtt az őszintén szomorkodó barátság és elismerés koszoruját kegyeletteljesen letették koporsódra.»

A sirnál Tekint. Svarc Samu ügyvéd ur, mint hitközségünk elnöke meghatottan bucsuzott el tőle a hitközség nevében. Ugy az előbbi mint az utóbbi szónoklatnál minden szem könnybe borult, leginkább azon émészto gondolatnál, mi válik nejből, a ki súlyos betegen fekszik egy budapesti kórházban, mint pedig 4 gyámoltalan árvájából. Hanem ismerve hitközségünk derék elnökét és humánus képviselő-testületét, egész bizalommal várjuk bölcs elhatározásukat. Tudjuk, hogy ami csak lehetséges, megfogják tenni, hogy felejthetlen kartársunk családját a végpusztulástól megmentse.

Serényi Mór

Irodalom.

— **Magyar zsidó-szemle.** szerkesztik Bacher Vilmos és Bánoczi József Budapest. Az Athenaeum ir. társulat kiadása.

Mig e sorok napvilágot látnak, ez új folyóirat második füzete is már az olvasó kezében lesz. Hazánk legjelesebb zsidó vallásu tudósai csoportosulnak ezen irodalmi vállalat körül és ha igaz az, hogy a tudomány hatalom, úgy biztosan remélhetjük, hogy teljes győzedelmet fogunk szerezni szent ügyünknek azok fölött, kik a tudatlanság és butaság fegyvereivel támadták meg hitünket, a zsidó tudományt és irodalmat. A kik tehát a füzetekben friss eleven harcot várnak a zsidógyölölők ellen, a könyöradományokat sikkasztó daemagógok, vagy a váltóhamisitónak zsidóüldözö kenyerespajtása ellen, az csalódva fogja a füzeteket félre tenni. De a ki a zsidóság szellemi életén akar épülni, a ki a zsidó önértékét akarja erősíteni s felemelt fővel zsidónak akarja magát vallani, annak kedves vendége lesz a szemle házában és családi körében és kiváló helyet fog neki szentelni könyvtárában. Ajánlom tehát kedves kartársainknak becses olvasmányul, ajánlom beszerzésre minden zsidó iskola könyvtár számára, ajánlom annak terjesztését a legtágabb körökben. A füzetek ára egy évre 6 frt; papok a felét fizetik. Az a kérdés, hogy a tanítók miért nem élvezik ezen kedvezményt, tárgyaltan lett az által, hogy illetékes helyen úgy értesültem, hogy minden tanító, ki kívánja, — és számosan már kívánták — szinte ez árért kapják. Miután ez a casus is legbékésebb uton elintéztetett, tartjuk csak is a szent ügyet szem előtt, támogassuk az új vállalatot, mert ez által csak a zsidó tudományt támogatjuk, mely eddig hazai nyelvünkben épen nem ápolgatott; támogassuk, mert tudásunkat fogja bővíteni a zsidó irodalom terén.

— **מלא חכמים** gyűjtötte a szegedi zsidó-népiskola tanító-testülete. Második bővített kiadás. Szeged, kiadja Traub B. és társa. Ára 10 kr. E kis könyvecskét mint szerencsés gondolatot üdvöztük első megjelenésekor és hogy a tanulók kellően méltányolták, bizonyítja az, hogy a kiadó már egy második lényegesen bővített kiadást rendezhetett, mely a héber szók fordítását is tartalmazza. Ha e könyvecskét a gyermekek kezébe adjuk, azt a szép célt érjük el, hogy a gyermek megismerkedik mind azon héber kifejezésekkel, melyek a vallásos életben minden néven nevezendő vallásos szertartásoknál előfordulnak, megtanulhatják e könyvecskéből e kifejezéseket hiba nélkül leírni, mi szinte kívánatos a vallásos nevelésnél. A hitoktató kezébe valóságos »guter Rathgeber in der Westentasche.« Ha a hittanár évközben e füzetké/ lapozgatja, mindig találni fog anyagot, sok ritualis dolgokról melyről a gyermeknek fölvilágosítást adhat, hogy azokat a gyermekek előtt kellő világításba helyezze és magasztosnak elő tüntethesse oly szertartásokat, melyek minden magyarázat nélkül, a gyermekek előtt érthetetlenek maradnak és talán még nevetségesnek is feltűnhetnek. Ha egy magyar-zsidó irodalmi egyesület léteznék, e könyvecske megjutalmazását kérnök első sorban.

Gyakorlati német nyelvtan kezdők számára, első rész. Irta Klingenberg Jakab ny. r. tanító. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. Ára kötve 25 kr.

Ezen újabb művét az iskolakönyvek irodalmában előnyösen ismert szerzőnek legczélszerűben ismertetjük, ha annak előszavát szóról-szóra adjuk, mely a következő:

«Valamint minden tantárgynál, úgy valamely idegen nyelv megtanulásánál is a legelső paedagogiai követelmény az, hogy az egyszerűről az összetettre, a könnyűről a nehezebbre menjünk át.

Ezt szem előtt tartva, jelen nyelvtanomát úgy terveztem, hogy az első részben a tőmondat, a másodikban a bővített mondat és a harmadik részben az összetett mondat tárgyalatik. Megjegyzendő azonban, hogy ezen beosztás nem azért van, hogy csupán grammatikai elmélettel terheljük a tanulót, hanem azért,

1. mivel a tőmondat alapján legelőnyösebben tanulja meg a különböző fogalomszavakat: a legközönségesebb tárgyak, tulajdonságok és cselekvések neveit, valamint ezeknek egymáshoz való állitmányi viszonyítását;

2. mivel a bővített mondat, azaz a különböző jelzői, tárgyi és határozói viszonyok alapján gyakorlati módon taníthatjuk az alaktant; és végre

3. mert az utolsó fokon a mondatkötés tárgyalásánál a logikai rend különféleségeit ismertethetjük és ezután a fogalmazványok tervszerű tárgyalását is foganatba vehetjük.

A mi az első rész berendezését illeti, fel kell említenem, hogy főczélom az volt, miszerint a tanuló a legközelebb köréből vett tárgyakat, ezek tulajdonságait és cselekményeit magyar fordítás mellett megnevezni, tőmondatba foglalni és kérdezgetés nyomán különböző módon alkalmazni tanulja. A magyarból németre való írásbeli fordításai gyakorlatokat az első fokon nem tartom eszközölhetőnek, mert a tanulóban erre nézve még nincs meg a szükséges nyelvbéli ügyesség; fődolog itt az utánczás, a szóbeli fordítás és lemásolás.

A helyesírási gyakorlatokra kiváló nagy gonddal voltam már az első részben, és ép ugy nagy gondom lesz rá a következőkben is, mert egyik ép oly lényeges mint nehéz ága lévén a német nyelvnek a helyesírás, fölötte fontos, hogy elegendő figyelmet fordítsunk arra.

A függelékben előforduló fogalmazványok igen előnyösek a nyelvérzék és beszédbeli ügyesség fejlesztésére. Ezek után jelen tankönyvemet a tanügybarátok becses pártfogásában ajánlom.

Ezek után mi csak azt mondhatjuk, hogy szerző előszavában jelzett elveihez hiven ragaszkodott, hogy a kiállítás igen csinos és hogy a mondatok és szók versalakbani csoportosítása igen talpraesett gondolat volt szerzőtől. Ez könnyíti és megkedvelteti a tanulást. E könyv általában tetemesen elősegitheti a német nyelv, de a magyar nyelv tanítását is.

— »*Geschichte der izr. öffentl. Gemeinde-Primär-Hauptschule und des Hermann Todescó'schen Stiftungs-Gebäudes in Pressburg.*« Ezen czim alatt jelent meg Pozsonyban Buxbaum Henrik jó hirnévben álló pozsonyi izr. néptanítótól a Todescó-féle népiskolának története. (Négy ivben ára tanítók számára 60 kr.) E monografia igen becses adalék a magyar zsidó iskola történetéhez. Érdekes reflexiókkal fűszerezett történelmi adatok egész sorából szerző azon tényt bizonyítja, hogy Pozsony város mivel zsidósága már egy fél századdal ezelőtt egy rendszeresített, a haladással lépést tartó iskolát tartott fenn gyermekeinek szellemi és erkölcsi kimivelése szempontjából. Továbbá arra utal, hogy az iskola kibővítése hat osztályra, valamint az épület czélszerű átalakítása életkérdéssé vált ezen intézet további működésének sikerére nézve. Ajánljuk e művecskét t. cz. kartaársaink becses figyelmébe, és szerzőjét szives pártfogásába. Morgenstern J.

Egyleti élet.

— Számos oldalról történt megkeresésre kijelentjük, hogy nem szolgálhatunk többé lapunk ez évi első számával, mivel az teljesen elfogyott.

— Február hóban fizettek tagdíjat: Pártoló tagok: Tapolcai hitközség 5 frt. Schwarz Armin Bpest 5 frt. Rendes tagok: Berndorfer Kálmán Sz.-Fehérvár 4 frt. Garai Ignác Nemes-Vid 2 frt. Handler Henrik Kiskörös 1 frt. Wessel Abrahám Pécs 2 frt. Reich Mór K. Félegyháza 2 frt. Weinberger Mór Turzowka 2 frt. Riedner H. N. Surány 1 frt. Silman Armin Mandók 1 frt. Klein Salamon, Deutsch S., Horovitz K., Stern K., Strasser A., Fischhof V., Lederer A. Szegeden 2—2 frt. Kondor József, Bun Samu, Kellert Lajos, Kemény Mór, Kramer Lajos, Löwenbach József, Grünbaum Sarolta, Kaiser Józsa, Klein Julcsa k. a. N. Kanizsán 2—2 frt. Löffler Jónás N.-Beckerek 4 frt. Stern Jakab Kassa 4 frt.

— Uj tagok: (Bejelentette Szontagh Jenő) Klein Armin, Kohn Ignác Lajos, Hoffmann Mihály török-sz. miklósi, Lippe József, hajdu-börszöményi Krén Lázár és Richtman Ferencz mező-turi izr. tanítók.

Ügykezelés az 1883. évben.

Vagyonkimutatás.

Pénzkészlet	423	frt	91	kr
Takarékpénztári betét és kamat	351	„	79	„
Állampapírok 1883. decz. 31. árf. szerint	10693	„	49	„
Lederer B. utódainak alapítványa	1000	„	—	„
Hátralékos tagdíjak 1883-ból	97	„	—	„
Váltók	512	„	—	„
Sidur-lemezek s egyéb ingóságok	196	„	—	„
Követelésünk könyvkiadónktól	2236	„	68	„
				<u>15510</u> frt 87 kr
Mult évi kimutatás	14642	„	64	„
Vagyonszaporulat	868	„	23	„

Bevételek.

Egyenleg a mult évről	408	„ 56	„
Tagdíjak	1014	„ —	„
Beváltott értékpapírok	337	„ 14	„
Kamat	635	„ 55	„
Zilahy Sámuel könyvkiadó fizetései	2320	„ —	„
Adakozások	164	„ —	„
Váltófizetés	35	„ —	„
Előfizetések és hirdetmények	78	„ 30	„
Az Értesítő után fizetett bélyegdíj visszatérülése	13	„ —	„
Titkári fizetés-előleg törlesztése	20	„ —	„
	<hr/>	5025	„ 55

Kiadások.

Segélyezések	614	„ 11	„
Ózvegydíj	100	„ —	„
Állampapírok vétele	2098	„ 67	„
Kezelési költség	519	„ 71	„
Rendkívüli kiadások	144	„ 03	„
Takarékpénztári betét	350	„ —	„
Értesítő	527	„ 65	„
Irói díjak	245	„ —	„
Kamatszelvények beváltása	2	„ 47	„
Egyenleg a jövő évre	423	„ 91	„

Bpest 1883. december 31-én.

5025 frt 55 kr

Ózer Zsigmond, pénztárnok.

— **Hymen.** A pesti izr. fiárvaház derék igazgatója **Csajági Béla** úr oltárhoz vezette **Rozási Gizella** urh., a boldogult **Rózási József** volt árvaházi igazgató bájos és szeretetre méltó leányát. A fiatal házaspár frigyéhez ezuttal is a legőszintebb szerencse-kívánatainkat fejezzük ki. — Fogadják továbbá szerencsekívánatainkat **Tauszky Sámuel** tagtársunk, tanító Félégyházán, ki a szeretetre méltó **Klein Mari** k.-a. Kis-Tengeliczizén, **Frim Antal** fővárosi tanító, ki **Schwarz Regina** urhölgyet, a helybeli izr. siketnémák intézetének derék tanárnőjét és **Kohn Ignác Lajos**, török-sz.-miklósi tanító és egyesületünk új tagja, ki e napokban **Zichermann Blanka** urhölgyet Debreczenből eljegyezte.

Szerkesztői pósta.

Szögyi Ignác urnak **Vágbesztercze.** Azt htszszük, hogy az Ön által érintett kérdésre nézve az a legfontosabb, vajjon az $X+Y$ által használt adatok csakugyan B.-től valók-e vagy sem. Ha igen, (amit különben nagyon könnyen meg lehet tudni, minthogy a forrás idézve van) akkor a matematikai operáció helyességét Ön sem czáfolja meg. Vajjon B. állítása óta a viszonyok mennyiben változtak meg, vagy az adatok mennyire felelnek a tényeknek, ez — úgy hisszük — nem tartozik ide. — Csak azt az egyet bizonyosan mondhatjuk, hogy B. ezen adatokat nem csináltatta oly módon, mint ön azt hiszi; ebben $X+Y$ -al egy véleményben vagyunk, mert — amint B.-nek egy munkájából tudjuk — Ő egyike azoknak, kik az emberi nemnek egy emberpártól való származását épen nem veszi komolyan. — Végül még arra is figyelmeztetjük Sz. urat, hogy hisz a „M. Zs. Sz.“ $X+Y$ eredményéből nem von semmi komoly consequenciát; egyszerűen constatálja a tényt, mely egy számítás eredményében nyilvánul és az olvasóra bizza, mit akar ezen eredménnyel csinálni.

K. J. S.-A.-Ujhely. Szt. J. Berettyó-Ujfalu. Mindkettőjük ngyanazon tárgyról irnak és pedig helyes felfogással, de -- nem időszerű ezt ma halogatni. Támogatásuk az ügyet és tartsuk fel magunknak külön kívánalmainkat akkor érvényesíteni, ha először magunk is létesítéséhez hozzá járultunk, másodsor, ha megalakult.

W. Dubnitz. Levelére, melyben több figyelemre méltó eszme van. Legközelebbi számban visszatérünk, de szenvedélyes hangulata, nem engedi, hogy egészben kinyomassuk. Donát kartárs urat mi is olyannak tekintjük, ki az évek hosszú során át egyesületünk legbuzgóbb tagjai közé tartozott és teljes tiszteletünket bírja.